

Avsiktsförklaring

**Hälften bort - nu halverar vi
utsläppen vid nybyggnation**

Avsikt

Som beställare av byggprojekt anser vi att minskade utsläpp från byggsektorn är nödvändiga för att stärka företagets konkurrenskraft och för att uppnå våra egna och Sveriges klimatmål. Vi avser därför att gemensamt driva på utvecklingen vid projektering och byggnation med målet att projekt med planerad byggstart år 2030 genomförs med minst en halverad klimatpåverkan. [1]

I projekt som avser renovering, anläggning och infrastruktur avser vi att påbörja och fortsätta arbetet med att beräkna, mäta, följa upp och minska den klimatpåverkan som dessa projekt orsakar.

Resurshierarkin bör alltid ligga till grund för alla byggbeslut där behovet av nya byggnader prövas i ett tidigt skede. Avvägningar mellan alternativen att avstå från nybyggnation, att använda eller bygga om befintlig bebyggelse och att återbruka byggmaterial bör övervägas innan beslut om nyproduktion fattas.

Arbetet bygger på etablerade metoder för att mäta klimatpåverkan och utvecklas successivt i takt med att nya gemensamma arbetssätt och definitioner tas fram. Upphandling ska i ökad utsträckning premiera livscykelperspektiv och klimatprestanda.

Syfte

Redan idag har ett flertal byggprojekt visat att en halvering av utsläppen är fullt möjlig. Kunskap om optimering, materialval och arbetssätt för att minska utsläppen på kostnadseffektiva sätt har utvecklats. Det är nu dags att skala upp arbetet från pilotprojekt till ett brett genomslag inom byggsektorn för att ge tydliga signaler till marknaden och inspirera fler att implementera de lösningar som finns.

För att möjliggöra en uppskalning från enskilda projekt till ett bredare genomslag behövs nya sätt att samla och tydliggöra efterfrågan. Genom att beställare agerar mer samordnat och förutsägbart i sina upphandlingar, och genom att signalera en tydlig och ökande ambitionsnivå, skapas förutsättningar för marknaden att skala upp tillgången på utsläppssnåla material och arbetssätt samt möjliggöra investeringar i nya produktionslösningar.

Avsiktsförklaringen syftar till att öka kunskapen, bidra till att framgångsrika kravställningar, arbetssätt och modeller delas, standardiseras och skalas upp mellan städer och aktörer. På det viset kan efterfrågan öka på material och arbetssätt som bidrar till minskade utsläpp inom byggnation. Genom gemensamma ambitionsnivåer och samordnade signaler stärks förutsättningarna för fler aktörer att ansluta och för marknaden att utveckla och leverera klimatneutrala lösningar.

[1] Utgångspunkten för "halverad klimatpåverkan" är Boverkets referensvärden från 2023 ([Gränsvärde för byggnaders klimatpåverkan och en utökad klimatdeklaration - Boverket](#)) kompletterat med referensvärden från 2026 ([Regler om livscykel-GWP och gränsvärden för byggnaders - Del 2 Bilagor](#)). Boverkets referensvärden inkluderar utsläppen från byggmaterial, transporter till och från arbetsplatsen och byggprocessens utsläpp (A1-A5 i kg CO₂e/m² BTA). Utsläpp från markberedning och drift ingår inte men är fortfarande viktiga att ta hänsyn till i detaljplanering och projektering.

Fördelarna med att minska utsläppen från byggprojekt är flera:

- Minskar klimatpåverkan
- Stärker svensk konkurrenskraft
- Bidrar till resurseffektivitet
- Bidrar till långsiktig kostnadseffektivitet

Det finns en rad lokala och regionala initiativ som driver minskade utsläpp inom byggsektorn med höga ambitioner. Ambitionen med den här avsiktsförklaringen är att skapa synergier mellan dessa olika initiativ, bidra till ökad samordning, gemensamt lärande och en kraftsamling kring de delar där vi kan förstärka varandra.

Angreppssätt

Vi kommer att driva på utvecklingen genom att:

- Lära och utbyta kunskap med andra som gått före.
- Samverka regionalt och nationellt för att minska utsläppen från byggprojekt.
- Använda upphandling för att skapa tydliga och långsiktiga efterfrågesignaler genom krav, incitament och uppföljning.
- Utveckla gemensamma arbetssätt och krav tillsammans med entreprenörer och andra aktörer i värdekedjan.
- Dela och skala framgångsrika krav, beräknings- och utvärderingsmodeller samt arbetssätt mellan städer och aktörer
- Initiera tidiga dialoger och samarbetsinriktade upphandlingsformer. Erfarenheter visar att arbetssätt som tidig marknadsdialog, konkurrenspräglad dialog och tidig involvering av entreprenörer är avgörande för att möjliggöra innovativa och klimatoptimerade lösningar.

Ansatsen inom "hälften bort" utvecklas stegvis och bygger på både lärande, genomförande och skalning. [2]

För olika aktörer kan förutsättningarna och ambitionsnivåerna se olika ut, men genom att röra oss i en gemensam riktning kan vi successivt stärka marknaden för klimatneutrala lösningar och göra det nya möjliga till det nya normala.

1. Initiera: Börja minska utsläppen i enskilda byggprojekt genom konkreta klimatkrav, pilotupphandlingar och test av nya arbetssätt.

2. Etablera: Integrera cirkulära och systematiska arbetssätt i ordinarie processer genom gemensamma krav, marknadsdialog, beräkningsmodeller, uppföljning och kompetensutveckling.

3. Transformera: Skapa nya marknadsnormer genom samordnade efterfrågesignaler, aggregerad köpkraft och samverkan inom hela värdekedjan – lokalt, nationellt och internationellt.

[2] Koppling till Klimatkontrakt 2030 och gemensamt åtagande mellan städer (# 6.) om upphandling och inköp som strategiska verktyg.

Bakgrund och sammanhang

Avsiktsförklaringen är ett resultat av ett handslag mellan Fossilfritt Sverige och Viable Cities som omfattar bygg- och anläggning. Den här avsiktsförklaringen är den första delen i det gemensamma arbetet där avsikten är att följa upp med initiativ inom renovering och infrastruktur.

Fossilfritt Sverige samlar 23 branscher som har tagit fram färdplaner för fossilfri konkurrenskraft, flertalet av dessa har koppling till byggsektorn. Målsättningen i bygg- och anläggningssektorns färdplan är att utsläppen ska minska med 50 procent före 2030.

Viable Cities samlar 48 svenska städer för att snabba på omställningen till klimatneutrala städer. Inom nätverket arbetar man med gemensamma åtaganden kring upphandling för att accelerera klimatomställningen.

Genom detta gemensamma arbete skapas en plattform för samverkan mellan städer, näringsliv och andra aktörer, där Fossilfritt Sverige bidrar med koppling till branschernas färdplaner och näringslivets omställning, och Viable Cities med samordning av städernas arbete och utveckling av gemensamma arbetssätt.

Sedan tidigare finns en avsiktsförklaring för utsläppsfria anläggningsentreprenader framtagen av Fossilfritt Sverige, Viable Cities och InfraSweden.[3] Arbetet ligger även i linje med regeringens uppdrag till Fossilfritt Sverige att främja efterfrågan på fossilfria produkter och tjänster, där samordnad kravställning i offentlig upphandling lyfts som ett centralt verktyg.

Erfarenheter från bygg- och anläggningssektorn visar att det finns en stor potential i att utveckla upphandling som verktyg för innovation och klimatomställning. Det handlar om att utveckla nya arbetssätt och att utmana invanda strukturer, samt att bryta föreställningen att höga klimatambitioner nödvändigtvis leder till ökade kostnader. För att nå klimatmålen behöver upphandling i större utsträckning användas strategiskt, där livscykelperspektiv, klimatprestanda och långsiktig funktion vägs in.

Arbetet ligger i linje med internationella initiativ som First Movers Coalition, First Mover Cities och LeadIT, där fokus ligger på att genom samordnade efterfrågesignaler, upphandling och aggregerad köpkraft stärka marknaden för klimatneutrala lösningar.

Erfarenheter från bland annat Oslo, C40 Cities, Carbon Neutral Cities Alliance och IDDI visar att städer kan driva marknadsutveckling genom gemensamma krav, marknadsdialog och uppföljning. Denna avsiktsförklaring utgör ett konkret steg i att omsätta dessa principer i praktiken i en svensk kontext.

[3] [Avsiktsförklaring för utsläppsfria anläggningsentreprenader - Fossilfritt Sverige](#)